

ارتقا سلامت نظام اداری و مقابله با فساد

گردآوری : علی پنجش

دبیر کمیته سلامت اداری بیمارستان قلب الزهرا (س) و

کودکان شهید حجازی

اهداف کمیته سلامت اداری

مقدمه

نقطه مقابل فساد اداری موضوع سلامت اداری است. یعنی نظام اداری با رعایت اصول و مقررات اداری حاکم و با توجه به نظم اداری از قبل طراحی شده، وظایف خود را به خوبی و برای نیل به بهره‌وری سازمانی اجرا می‌نماید. سلامت اداری یکی از خواسته‌ها و آرزوهای دیرینه جوامع مختلف بوده بطوری که نظام اداری یک ابزار توزیع عادلانه خدمت به عموم شهروندان باشد. سلامت اداری به وضعی فراتر از اثر بخشی کوتاه مدت سازمان اشاره دارد. سلامت نظام اداری مجموعه‌ای است از خصایص نسبتاً پایدار که انطباق با شرایط محیط، روحیه بالای نیروی کار، کفایت برای حل مشکلات، سرعت عمل و... را به همراه دارد. به طور کلی سلامت نظام اداری بر برآیند انجام کار اثر بخش تأکید دارد

فساد اداری همواره مترادف بوده است با مقوله موسوم به "سلامت اداری". این دو مانند دو کفه یک ترازو عمل می‌کنند که هر چقدر از یکی کاسته شود بر دیگری افزوده می‌شود فساد اداری ارتباط و پیوستگی زیادی با سلامت اداری دارد، برای اینکه به سلامت اداری برسیم لازم است پدیده فساد اداری را به طور کامل بشناسیم تا بتوانیم به مبارزه با آن پردازیم و موجبات سلامت را فراهم آوریم.

فساد اداری چیست؟

طبق تعریف بانک جهانی و سازمان شفافیت بین الملل، فساد سوء استفاده از اختیارات دولتی (قدرت عمومی) برای کسب منافع شخصی (خصوصی) است که این تعریف مورد توافق عمومی در جهان است و بطور ضمنی فرض شده است که مجموعه ای از قوانین و ضوابط مدون اداری وجود دارد که چهار چوب فعالیت های مجاز اداری را تعیین می کنند. هر گونه رفتار اداری که مغایر با این قوانین باشد و در آن انتفاع شخصی مطرح باشد فساد اداری تلقی می شود. فساد بیانگر نوعی اغتشاش در نظامی درست و منطقی است که به مرور زمان با آسیبی که به بدنه ریشه و اساس نظام می زند موجب فروپاشی نظام می گردد. فساد اداری بیانگر خلل و آسیبی است که در بدنه نظام اداری بروز

می‌کند و ناشی از علل و عوامل بیشماری است که غالباً غیرمرئی و نامحسوس می‌باشد. فساد اداری بستگی به نوع برخورد و تدابیری دارد که دولت جهت ریشه‌یابی، کنترل و حذف تدریجی آن به کار می‌برد.

چشم انداز ارتقای سلامت اداری و مقابله با فساد

کنترل و کاهش فساد و سالم سازی مجموعه

تقویت شناخت و جلب اعتماد و حمایت عمومی از برنامه های ضد فساد

ترویج و نهادینه کردن تفکر و عمل پیشگیری از فساد و مقابله با آن توسط

مسئولان و کارکنان در حیطه مسئولیت سالم سازی دستگاه

اهداف

۱. حاکمیت قانون بر عملکرد همه دستگاه ها و تعامل بین آنها و خدمت گیرندگان.

۲. شفاف سازی قوانین، مقررات، فرایندها و عملکرد در بخش خدمات.

۳. پاسخگویی بدون تبعیض همه دستگاه ها به درخواست خدمات مراجعین

۴. نهادینه شدن حساب دهی مدیریت در همه سطوح مدیریتی دستگاه ها.
۵. افزایش بهره وری و میزان اثربخشی و کارایی دستگاه ها.
۶. ایجاد تقویت مستمر توان اداری و مردمی پیشگیری از وقوع فساد
۷. شناسایی اقدام قانونی در قبال مرتکبین فساد با همکاری دستگاه قضایی.

کمیته سلامت اداری و صیانت از حقوق مردم

این کمیته با ترکیب و وظایف مندرج در بند (ب) ماده یک مصوبه شماره ۱۹۲۰۸۷/ت ۵۰۳۲۸ ه تاریخ ۲۸/۱۲/۱۳۹۲ هیات محترم وزیران برای اجرای وظایف مذکور، اجرای برنامه ششم و هفتم نقشه راه اصلاح نظام اداری (موضوع مصوبه شماره ۲۰۶/۹۳/۵۶۰ تاریخ ۲۰/۱/۱۳۹۳ شورای عالی اداری)، احکام قانون مدیریت خدمات کشوری از جمله مواد ۹۰ و ۹۱ و سایر مقررات مربوط به ارتقاء فرهنگ سازمانی، تکریم ارباب رجوع، ساماندهی رسیدگی به شکایات، سلامت اداری و مبارزه با فساد اداری تشکیل می شود.

اعضاء

1. بالاترین مقام دستگاه اجرایی
2. مسئول حراست
3. مسئول واحد حقوقی
4. واحد بازرسی و مدیریت عملکرد
5. مسئول فناوری اطلاعات

6. مسئول امور مالی
7. مسئول منابع انسانی
8. سایر اشخاص به تشخیص بالاترین مقام دستگاه (حسب موضوع مورد بحث)

اهم وظایف

- ۱- تعیین مصادیق اختصاصی حقوق متقابل مردم و بیمارستان.
- ۲- تهیه برنامه عملیاتی صیانت از حقوق مردم شامل اهداف، سیاست ها، اقدامات و....
- ۳- بازنگری قوانین و مقررات در جهت تثبیت حقوق مردم و پاسخگویی بیمارستان و تشویق و تنبیه.
- ۴- راهبری و نظارت بر استقرار برنامه صیانت از حقوق مردم.
- ۵- تدوین برنامه سنجش و اندازه گیری میزان رضایت مندی مردم از نحوه ارائه خدمات بیمارستان و تکریم ارباب رجوع
- ۶- تنظیم برنامه اجرایی ارتقای سلامت و مبارزه با فساد اداری بیمارستان و راهبری استقرار آن.
- ۷- بازنگری در قوانین و مقررات با رویکرد پیشگیری، بازدارندگی و برخورد قاطع با متخلفان.

۸- تدوین شاخص های سلامت و سنجش و پایش میزان سلامت و فساد اداری.

۹- سنجش و آسیب شناسی وضع موجود فرهنگ سازمانی بیمارستان، تدوین برنامه بهبود فرهنگ سازمانی مبتنی بر اصلاح رفتار مدیران و کارکنان و اصلاح قوانین و مقررات.

۱۰- راهبری استقرار فرهنگ سازمانی و نظارت و سنجش تحقق میزان آن.

برنامه ارتقاء سلامت نظام اداری و مقابله با فساد

الف- شفاف سازی انجام امور و فعالیتها و افزایش پاسخگویی؛

ب- افزایش رضایتمندی خدمت گیرندگان و احقاق حقوق و احترام به ارباب رجوع؛

ج- برقراری نظام شایسته سالاری در انتخاباتها و انتصابات؛

د- بهبود فرهنگ عمومی و تقویت نظارت مردمی؛

ه- بهبود فرهنگ سازمانی و تقویت ارزشهای دینی و اخلاقی در رفتار سازمانی و شغلی کارکنان؛

و- تقویت مشارکت و فعالیت بخشهای غیردولتی با رفع موانع انحصاری در فعالیتهای اقتصادی، اجرایی و توسعه ای کشور؛

ز- تدوین نظام حقوقی مؤثر برای پیشگیری و مبارزه با فساد و افزایش سلامت در اتخاذ تصمیمات، اقدامات و فعالیت‌های سازمانهای دولتی و عمومی.

راهکارهای ارتقاء سلامت نظام اداری در سازمان‌ها و ادارات

بی‌شک بر همگان فرض است که رعایت نظم و مقررات کار، از خود کار مهم‌تر است چرا که در صورت عدم رعایت چارچوب و نظامات شکلی کار، کار مطلوب و قابل دفاع ارائه نخواهد شد، لذا ساهاست که این مهم به عنوان اصلی انکار ناپذیر در تمام جهان پذیرفته شده و مورد توجه ویژه نظام‌های اداری و دولت‌ها قرار گرفته است، در کشورمان نیز این ضرورت احساس و منتهی به وضع قانون گردیده است به طوری که دولت نهم طی لایحه‌ای، قانون ارتقاء سلامت نظام داری و مقابله با فساد را در تاریخ ۱۳۸۷/۰۲/۲۹ برای سه سال با به صورت آزمایشی به تصویب مجلس شورای اسلامی رساند که متعاقباً قانون مذکور در سی و پنج ماده و بیست و هشت تبصره به تاریخ ۱۳۹۰/۰۸/۰۷ با اصلاحاتی مورد تأیید مجمع تشخیص مصلحت نظام قرار گرفت و نهایتاً در تاریخ ۱۳۹۰/۱۰/۱۷ با دستور ریاست جمهوری وقت جهت اجرا ابلاغ گردید.

به ضرس قاطع می‌توان گفت به منظور دستیابی به نظام اداری شایسته و مطلوب در ابتدای راه هستیم و چنانچه این نظام بر اساس شاخص‌های شناخته شده جهانی اصلاح و به روز نگردد توسعه اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، و ... محقق نخواهد شد. به نظر می‌رسد تدوین قانون ارتقاء سلامت نظام اداری و مقابله با فساد شرط کافی برای اصلاح نظام اداری و

شرط لازم آن است که اصول ذیل الذکر در دستور کار عاجل قرار گیرد
تا در آینده نزدیک شاهد ارتقاء سلامت نظام اداری کشور باشیم:

۱- تقویت نگرش و باورهای دینی کارکنان و مدیران

۲- قانون گرایی کارکنان و مدیران

۳- عدم تمرکز اداری و مشارکت دادن کارکنان در اداره امور

۴- عدالت در برخورد با کارکنان

۵- نظارت مستمر بر عملکرد کارکنان و مدیران و استقرار نظام های سنجش
عملکرد

۶- رعایت اصل شایسته سالاری و گزینش صحیح کارکنان و مدیران

۷- نهادینه سازی فرهنگ نقد و انتقادی

۸- نهادینه سازی فرهنگ تشویق و تنبیه کارکنان و مدیران

۹- بهبود وضع معیشتی کارکنان و مدیران

۱۰- پاکسازی نظام اداری از کارکنان و مدیران فاسد

۱۱- شفافیت در امور و پرهیز از پنهان کاری

۱۲- برگزاری دور های آموزش های مقابله با فساد اداری

۱۳- رعایت اصل پاسخ گویی کارکنان و مدیران

۱۴- کاستن از حجم قوانین و ساده و شفاف سازی آنها

- ۱۵- اصلاح و بهینه سازی روشهای انجام کار و مکانیزه کردن فعالیت ها
- ۱۶- اصلاح و بازسازی واحدهای نظارت و بازرسی و اعطای نقش و مسئولیت بیشتر به آنها
- ۱۷- ترویج فرهنگ وظیفه شناسی و وجدان کاری
- ۱۸- آگاه ساختن مردم به قوانین، مقررات و حقوق شهروندی.

انواع تخلفات اداری

در ماده هشتم قانون رسیدگی به تخلفات اداری ، انواع تخلفات اداری مورد بررسی قرار گرفته است . مصادیق تخلفات اداری عبارتند از:

- اعمال و رفتار خلاف شئون شغلی یا اداری
- نقض قوانین و مقررات مربوط
- ایجاد نارضایتی در ارباب رجوع یا انجام ندادن یا تأخیر در انجام امور قانونی آنها بدون دلیل
- ایراد تهمت و افترا، هتک حیثیت
- اخاذی
- اختلاس
- تبعیض یا اعمال غرض یا روابط غیراداری در اجرای قوانین و مقررات نسبت به اشخاص
- ترک خدمت در خلال ساعات موظف اداری

-تکرار در تأخیر ورود به محل خدمت یا تکرار خروج از آن بدون کسب مجوز

-تسامح در حفظ اموال و اسناد و وجوه دولتی، ایراد خسارات به اموال دولتی

-افشای اسرار و اسناد محرمانه اداری

-ارتباط و تماس غیرمجاز با اتباع بیگانه

-سرپیچی از اجرای دستورهای مقامهای بالاتر در حدود وظایف اداری

-کم کاری یا سهل انگاری در انجام وظایف محول شده

-سهل انگاری رؤسا و مدیران در ندادن گزارش تخلفات کارمندان تحت امر

-ارائه گواهی یا گزارش خلاف واقع در امور اداری

-گرفتن وجوهی غیر از آنچه در قوانین و مقررات تعیین شده یا اخذ هرگونه مالی که در عرف رشوه خواری

تلقی می شود

-تسلیم مدارک به اشخاصی که حق دریافت آن را ندارند یا خودداری از تسلیم مدارک به اشخاصی که حق

دریافت آن را دارند

-تعطیل خدمت در اوقات مقرر اداری

-رعایت نکردن حجاب اسلامی

-رعایت نکردن شئون و شعائر اسلامی

-اختفاء، نگهداری، حمل، توزیع و خرید و فروش مواد مخدر

-استعمال یا اعتیاد به مواد مخدر

-داشتن شغل دولتی دیگر به استثنای سمت های آموزشی و تحقیقاتی

-هر نوع استفاده غیرمجاز از شئون یا موقعیت شغلی و امکانات و اموال دولتی

-جعل یا مخدوش نمودن و دست بردن در اسناد و اوراق رسمی یا دولتی

-دست بردن در سؤالات، اوراق، مدارک و دفاتر امتحانی، افشای سؤالات امتحانی یا تعویض آنها

-دادن نمره یا امتیاز، برخلاف ضوابط

-غیبت غیرموجه به صورت متناوب یا متوالی

-سوءاستفاده از مقام و موقعیت اداری

-توقیف، اختفاء، بازرسی یا بازکردن پاکتها و محمولات پستی یا معدوم

کردن آنها و استراق سمع بدون

مجوز قانونی

-کارشکنی و شایعه پراکنی، وادار ساختن یا تحریک دیگران به کارشکنی

یا کم کاری و ایراد خسارت به

- اموال دولتی و اعمال فشارهای فردی برای تحصیل مقاصد غیرقانونی
- شرکت در تحصن، اعتصاب و تظاهرات غیرقانونی، یا تحریک به برپایی تحصن، اعتصاب و تظاهرات غیر
- قانونی و اعمال فشارهای گروهی برای تحصیل مقاصد غیرقانونی
- عضویت در یکی از فرقه های ضاله که از نظر اسلام مردود شناخته شده اند
- همکاری با ساواک منحل به عنوان مأمور یا منبع خبری و داشتن فعالیت یا دادن گزارش ضد مردمی
- عضویت در سازمانهایی که مرامنامه یا اساسنامه آنها مبتنی بر نفی ادیان الهی است یا طرفداری و فعالیت به نفع آنها
- عضویت در گروههای محارب یا طرفداری و فعالیت به نفع آنها
- عضویت در تشکیلات فراماسونری
- ممنوعیت استعمال دخانیات در محیط اداره و اماکن عمومی.